

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530125 Hagö

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat-direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Lena Smith

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530125 Hagö

Kommun: Svenljunga

Områdets totala areal: 6,6 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-09

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Stiftelse, förvaltas av Skogssällskapet

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

9110 - Näringsfattig bokskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Hagö är de prioriterade naturvärdena den näringsfattiga bokskogen med inslag av mycket grova träd och hamlade träd.

Motivering: Bokskogen utgör nyckelbiotop och marken är sedan lång tid kulturpåverkad genom den bosättning som en gång fanns i den mellersta delen av naturaområdet. En del av skogen bär spår av bete och ligger på gammal fornåkersyta med ca 40 odlingsrösen. Inom Natura 2000-området finns ett flertal skyddsvärda träd varav en av bokarna är ett sk naturminne enligt ett fridlysningsbeslut från 1963.

Prioriterade åtgärder: Återuppta bete i den trädklädda betesmarken och däromkring. Frihuggning av de skyddsvärda träd som är igenväxta och i behov av mera ljus. Bortröjning av inträngade

gran i området. Säkerställande av efterföljare till de gamla träden. Det skogliga naturvårdsavtalet bör utökas något i sydväst och sydost för att täcka hela Natura 2000-områdets areal.

Beskrivning av området

Ädellövskogsbestånd dominerat av bok i en svagt kuperad sydsluttning på en udde vid sjön Såken. Området genomdras av fuktstråk. Klen till medelgrov bok dominerar med inslag av ek, björk och lönn. Enstaka grova-mycket grova träd förekommer bland annat finns en sälg med en omkrets av ca 377 cm. Den grövsta boken har en omkrets av ca 506 cm och utgör ett så kallat naturminne (benämnd: Gälared 2:1). Lunglav växer på bl.a. lönn i området och två av lönnarna är sedan tidigare hamlade. Förutom den näringsfattiga bokskogen och den trädklädda betesmarken består Natura 2000-området av delområden med ädellövskog (utvecklingsmark), lövsumpskog, löv-barrblandskog, öppen gräsmark samt två mindre hyggen. På vissa ställen i lövskogen finns inträngning av gran. Tillsammans med skogs- och hagmarkerna norr om Natura 2000-området utgör Hagö ett stort bland- och lövskogsområde som delvis bär spår av tidigare skogsbete. Skogen har stort värde för landskapsbilden och friluftslivet.

Hela Natura 2000-området är utpekade som nyckelbiotop och hela området utom de allra sydvästra och sydöstra hörnen omfattas av naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen). Även den ädellövskog som ligger direkt norr om naturaområdet ingår i naturvårdsavtalet (naturvårdsavtalet omfattar 13,5 ha skog). Hela Natura 2000-området ligger inom strandskyddszone för sjön Såken. För den grova boken som utgör naturminne finns särskilda fridlysningsföreskrifter.

Utvecklingsmark: Vid Säkerns strand finns ca 0,19 ha ädellövskog som med tiden kan utvecklas mot näringsfattig bokskog, 9110.

Under 2015 förnygringsavverkades skog som gränsade till Natura 2000-områdets västra del. En mindre skogsväg är dragen fram till Natura 2000-området av Skogssällskapet för att underlätta transporter av t.ex. betesdjur till Hagö, som ligger avlägset.

I närheten av Natura 2000-området i sjön Såken har många olika fågelarter observerats, bland annat har storlom noterats förekomma under ett antal år.

Bevarandemål

- Bokskogen ska fortsätta att utvecklas så att andelen gamla, grova träd och mängden död ved ökar och därmed förutsättningarna för goda livsbetingelser för främst rödlistade epifyter upprätthålls.
- Områden lämpliga för bete inom Natura 2000-området ska hävdas och bära spår av betesdjur.

Se även bevarandemål för respektive naturtyp.

Vad kan påverka negativt

- Avverkning av gamla, grova bokar.
- Igenväxning med gran kan hota mossor och lavar på bokstammarna.
- Brist på större sammanhängande bokskogar försvårar för arter som är beroende av naturtypen.
- Framdragande av skogsväg eller exploatering av området.

Se även under negativ påverkan under naturtypsbeskrivningarna.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken). Om en verksamhet/åtgärd påverkar ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området.

Området, utom de sydvästra och sydöstra delarna, omfattas av naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen).

- Det skogliga naturvårdsavtalet bör utökas något i sydväst och sydost för att täcka hela Natura 2000-områdets areal.
- Kring naturminnesträdet, boken, ska enligt fridlysningsföreskrifterna, ett område, motsvarande bokens krona, vara fritt från störande föremål och vegetation, som kan konkurrera med boken. Det råder förbud mot avverkning av trädet liksom mot annan direkt skadegörelse och andra åtgärder som kan äventyra dess trivsel.
- Skogssällskapet som är förvaltare av skogen planerar att inom en nära framtid återuppta bete i de södra delarna av Natura 2000-området. Det är främst där som marken har fodervärde för djuren.
- Ett extensivt bete i de områden som har beteshistorik, åtminstone i den södra delen av Natura 2000-området, är önskvärt. En del arter av t.ex. marksvampar gynnas av skogsbete.
- Vidkroniga träd som tidigare stått öppet kan behöva röjas fram om de står igenväxta.
- Prioriterad skötsel är bortröjning av invandrande eller planterad gran och för naturtyperna främmande trädslag.
- Planera för föryngring och efterträdare till de gamla träden.

Bevarandetillstånd

Bevarandestatusen bedöms som god i området.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 0,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett område med trädklädd betesmark finns från Såkens strand och norrut i Natura 2000-områdets mittersta del. Naturtypen omgärdas av bokskog. I den trädklädda betesmarken finns bland annat ett mycket grovt skyddsvärt träd, en sälg (ca 377 cm i omkrets).

Generell beskrivning av naturtypen: Naturtypen förekommer på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik fastmark. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog. Naturtypen har lång hävdkontinuitet och lång trädkontinuitet och inslag av gamla träd. Bete förekommer normalt i naturtypen. Området ska hysa en från naturvårdssynpunkt värdefull artstock knuten till betespåverkan i fältskiktet och/eller till solbelysta hagmarksträd. Värden knutna till beteshävd finns. I hagmarkerna dominerar lövträd, ofta ek och björk men även lind, ask och i vissa fall tall förekommer. I den betade skogen i södra Sverige dominerar ofta ek/bok. Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. Typiska arter för naturtypen är: blåsuga, ormrot, lundstarr, stagg, klockpyrola, ekspik, sotlav, läderlappsav, skogsvisslare, slättergräsfjäril, brunfläckig pärlemorfjäril m.fl

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, näringstillförsel, bruten kontinuitet i trädskiktet. Den är också känslig för förändringar i hydrologin som t.ex. förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 0,6 hektar.

Årligt bete ska påverka naturtypens dynamik och struktur. Ädellövträd ska prägla betesmarken. Krontäckningen ska kunna variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Det ska finnas gamla träd och förnygring av nya träd som efterträdare av följande trädarter: ek (allmän-riklig förekomst), bok (tämligen allmän förekomst) samt enstaka björk, lönn och sälg. Följande strukturer/substrat ska förekomma tämligen allmänt: gamla träd, död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar, gamla hävdpräglade träd. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden. Främmande (icke inhemska) trädarter ska inte finnas i området. Typiska arter av kärlväxter, mossor och lavar ska förekomma tämligen allmänt.

Negativ påverkan

- Naturtypen är känslig för faktorer som påverkar de gamla hagmarksträden negativt. Detta kan vara skador eller slitage på stam och rötter från t.ex. betesdjurens gnag, kraftig beskuggning eller svampangrepp som dödar trädet snabbt.
- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade objekt (på grund av ändrad markanvändning m.m.).
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och avsaknad av bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan.

- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar florans negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga florans.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Bristande träd- och buskförnygring hotar på sikt kontinuiteten av dessa strukturer i naturtypen.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis dikning, markberedning, byggnationer och täktverksamhet.
- Skogsplantering i hagmarker
- Avverkningar annat än i naturvårdssyfte (se skötsel)
- Virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon kan skada för naturtypens viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi.
- Ökat graninslag i lövträdsbärande hagmarker.
- Luftföroreningar kan utarma den känsliga epifytfloran av lavar och svampar som är knutna till gamla grova ekar. Ett ökat kvävenedfall kan förändra artsammansättningen i fältskiktet. I delar av landet kan även sur nederbörd påverka förutsättningarna för många arter.

Bevarandeåtgärder

- Frihuggning kring skyddsvärda träd som är igenväxta och i behov av mera ljus.
- Införande av bete.
- Bortröjning av inträngande gran och annan sly vid behov. Spara bärande buskar och träd.
- Välbevarad grundvattenstatus är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Den trädklädda betesmarken har gynnsamt bevarandetillstånd.

9110 - Näringsfattig bokskog

Areal: 3,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 3,1 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Näringsfattig bokskog finns i de mellersta delarna inom ett större område från Såkens strand och norrut. I söder vid stranden ligger ett område med trädklädd betesmark vilken omgärdas av bokskogen. I bokskogens södra del står en mycket grov bok (ca 506 cm i omkrets) som utgör ett s.k. naturminne (Gälared 2:1). Se även på områdesnivå för information om naturminnestrådet!

Generell beskrivning av naturtypen: Bokskog på sur podsolerad jord som är torr till frisk. Trädskiktets kronräkningsgrad är mellan 30 - 100% och bok utgör minst 50%. Inslag av andra trädslag kan förekomma. Skogen ska vara eller i nära framtid kunna bli naturskog och vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen ska finnas. Fältskiktet saknas helt eller är gles bevuxet med kruståtel, vitfryle, örnbräken och blåbär. Skogen har ofta ett mäktigt förnalager av ofullständigt nedbrutna boklöv. En väl utvecklad och artrik epifytflora av främst lavar kan förekomma. Typiska arter: fällmossa, guldlockmossa, platt fjädermossa, lunglav, bokkantlav, skriffklotterlav, havstulpanlav m.fl.

Naturtypen är känslig för faktorer som stör den skogliga kontinuiteten och den naturliga dynamiken. Den är också känslig för förändringar i hydrologin som t.ex. förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen näringsfattig bokskog ska vara minst 3,1 ha.

Skogen ska formas av naturliga störningar och intern dynamik. Småskaliga naturliga processer, t. ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand, ska påverka dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av följande trädarter: bok (allmän-riklig); ek (enstaka); björk (enstaka), lönn (enstaka) samt enstaka andra arter. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Följande strukturer/substrat ska finnas tämligen allmänt: gamla träd med grov bark, skador och håligheter, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar. Igenväxningsvegetation och gran, buskar och sly/ungräd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. För naturtypen främmande trädarter ska inte finnas i området. Hydrologin ska vara naturlig och ostörd. Det ska finnas allmänt-rikligt med typiska arter inom följande grupper: träd, lavar och mossor.

Negativ påverkan

- Exploatering av området i fråga.
- Avverkning, röjning, gallring, bortforslande av död ved utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av icke inhemska trädslag.

- Invasion av gran eller för naturtypen främmande trädslag.
- Markskador och dikning. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador, medan tramp sällan är negativt.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.
- Brist på dynamik. Flera av arterna har mycket specifika krav på sin växtmiljö (habitat) och förekommer ofta i bara några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen, översvämning och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Älg och annat vilt kan förhindra förnying av lövträden.
- Nya sjukdomar och skadeorganismer som redan är införda eller har potential att bli ett problem om de införs.

Bevarandeåtgärder

- Området ska lämnas till fri utveckling.
- Vidkroniga gamla träd kan behöva friställas om de blir igenväxta av yngre träd som växer nära och skuggar.
- Välbevarad grundvattenstatus är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Naturtypen har icke gynnsam bevarandestatus.

Skogen saknar vissa strukturer som t.ex. tillräcklig mängd död ved men kan med fri utveckling och med tiden utvecklas till fullgod Natura 2000-naturtyp.

Dokumentation

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-08

Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1963. Beslut om fridlysning av bok, benämnd Gälared 1:2. (Fastigheten heter numera Gälared 6:2 men trädet har kvar den gamla beteckningen).

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1988: Lövskogar i Svenljunga kommun. 1988:9.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1994: Lövskogar i Älvsborgs län. 1994:1.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledning. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/.

Bilagor

Kartor:

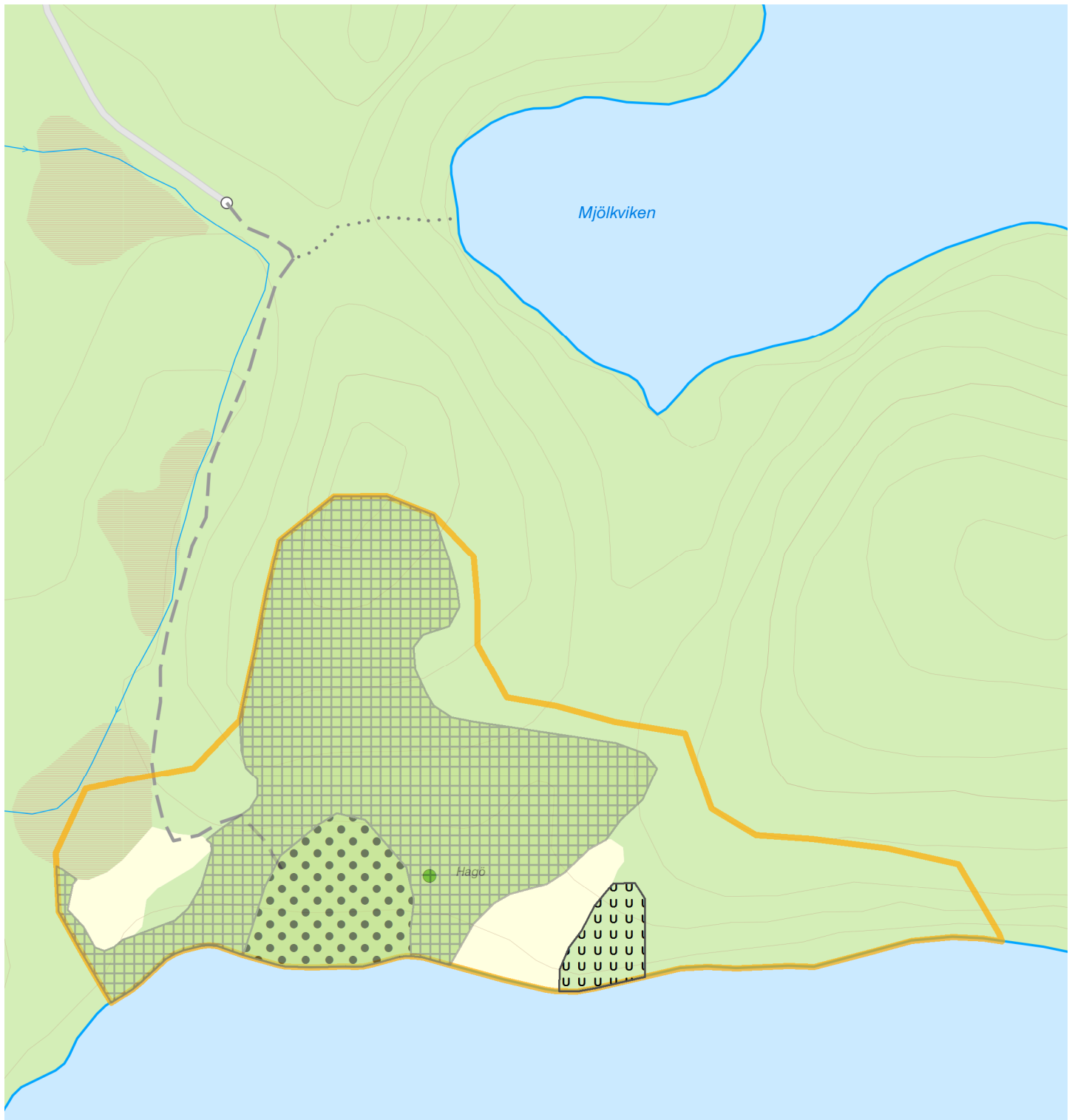
Natura 2000-områdets avgränsning, beslutskarta

Naturtypskarta

0 125 250 500 Meters

Map scale 1:10 000. Original printed 2009-01-30. Copyright Lantmäteriet 2009, dnr 106-2004/188-O.

Natura 2000-naturtypskarta, Hagö SE0530125, Svenljunga kommun

